فصلنامه ایده های نوین روانشناسی
دوره ۱۵، شماره ۱۹ ، زمستان ۱۴۰۱

پیش‌بینی سازگاری اجتماعی بر اساس ترس از ارزیابی منفی و ادراک رفتار والدین در کودکان با اختلال یادگیری

سارا مومنی[۱]، راحله قاسمی‌جو[۲]، زینب جدبابایی بهبهانی[۳]، مصطفی تبریزی[۴]

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر، پیش‌بینی سازگاری اجتماعی بر اساس ترس از ارزیابی منفی و ادراک رفتار والدین در کودکان با اختلال یادگیری است. جامعه‌آماری این پژوهش شامل کلیه کودکان مقاطع سوم تا پنجم ابتدایی با اختلال یادگیری شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ بود که تعداد ۹۰ نفر از آن‌ها به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزار اندازه‌گیری در این پژوهش پرسشنامه‌های سازگاری اجتماعی دخانچی (۱۳۷۷)، ادراک رفتار والدینی پارکر و همکاران (۱۹۷۹) و ترس از ارزیابی منفی لیری (۱۹۸۳) بود که از اعتبار و پایایی قابل قبولی برخوردار بودند. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار استنباطی ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره با استفاده از نرم‌افزار SPSS-23 بهره برده شد. نتایج نشان داد که بین سازگاری اجتماعی و ترس از ارزیابی منفی؛ و بین سازگاری اجتماعی و ادراک رفتار والدین در کودکان با اختلال یادگیری رابطه وجود دارد. همچنین نتایج تحلیل آماری حاکی از آن بود که ترس از ارزیابی منفی و ادراک رفتار والدین، پیش‌بینی‌کننده‌ی سازگاری اجتماعی کودکان با اختلال یادگیری هستند.

واژه‌های کلیدی: سازگاری اجتماعی، ترس از ارزیابی منفی، ادراک رفتار والدین

۱- کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، گروه روان‌شناسی، واحد اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اسلامشهر، ایران (نویسنده مسئول) mrs.saramomeni145@gmail.com
۲- کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، گروه روان‌شناسی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران r.ghasemijoo@gmail.com
۳- کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، گروه روان‌شناسی، واحد تهران، دانشگاه شهید رجایی، تهران، ایران zjb13601360@gmail.com
۴- استادیار گروه روان‌شناسی ،واحد تهران، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران dr.mostafatabrizi@yahoo.com

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-17]

مقدمه

دانش‌آموزان با اختلال‌های یادگیری ویژه یکی از گروه‌های کودکان با نیازهای ویژه هستند که به آموزش ویژه و خدمات وابسته نیاز دارند (هالاهان و همکاران[1]، ۲۰۱۸). دانش‌آموزان با اختلال یادگیری در سازگاری اجتماعی[2] با مشکلات عمده‌ای مواجه هستند (پترتو و ماسالا[3]، ۲۰۱۷). سازگاری[4] به همه‌ی راهبردهایی اطلاق می‌شود که فرد برای اداره کردن خود در موقعیت‌های استرس‌زا به کار می‌برد. خصوصیات شخص و حساسیت موقعیت‌هایی که فرد با آن روبه‌رو می‌شود از جمله عواملی هستند که بر سازگاری اجتماعی موثرند (بنیسی، ۱۳۹۸). در واقع سازگاری رابطه‌ای است که میان فرد و محیط او، به ویژه محیط اجتماعی برقرار می‌شود و به او امکان می‌دهد تا به نیازها و انگیزه‌های خود پاسخ مناسب دهد (معتمدی و همکاران، ۱۴۰۰). سازگاری اجتماعی شامل سازگاری فرد با محیط اجتماعی خود است که این سازگاری ممکن است با تغییر دادن خود و یا محیط به دست آید (قیصری گودرزی، قدم‌پور، قربانی و پادروند، ۱۳۹۹). کودکان مبتلا به اختلالات یادگیری به دلیل پایین بودن سطح تفکر انتزاعی، قادر به بیان هیجانات و احساسات خود نیستند، سرکوب و عدم مهارت در بیان احساسات به ویژه از نوع منفی آن، بهداشت روانی کودک را به مخاطره می‌اندازد، باعث ایجاد اضطراب و تنیدگی روانشناختی شده، از عواطف مثبت و سازگاری فرد می‌کاهد (نریمانی و همکاران، ۱۳۹۴). با ارتقای سطح سازگاری اجتماعی، فرد می‌تواند رفتار خود را به منظور برآورده ساختن نیازهای محیطی که غالبا مستلزم کنترل تکانه‌ها، هیجانات یا نگرش‌هاست، هماهنگ سازد (زری‌مقدم، داودی، غفاری و جمیلیان، ۱۳۹۸). در واقع فرد با سازگاری اجتماعی می‌تواند خود را با محیط یا تغییر محیط اطراف برای رفع نیازها و رسیدن به مطلوب، وفق دهد (عدلی، حیدری، زارعی و صادقی‌فرد[5]، ۲۰۱۳). روابط با خانواده و همسالان نقش مهمی در ارتقاء مهارت‌های اجتماعی و احساس‌های شخصی زیربنایی برای سازگاری در طول زندگی دارد (علمی، ۱۴۰۰). روانشناسان بر این باورند که ریشه اصلی بسیاری از مشکلات روانشناختی را باید در تعامل والد-فرزند جستجو کرد، آن‌ها عنوان می‌کنند که عملکرد والدین بر شکل‌گیری افکار، رفتار و هیجانات فرزند تاثیر معناداری دارد. به این ترتیب اهمیت خانواده، و تاثیر آن بر جنبه‌های رشد عاطفی و اجتماعی فرزندان امری انکارناپذیر است. شخصیت والدین، طرز تفکر و نگرش‌های آن‌ها و رفتارشان با یکدیگر و نیز با فرزندشان، تاثیر فراوانی در شخصیت آتی فرزندان خواهد داشت و بی‌اعتنایی به این مهم می‌تواند به ایجاد بیماری‌های عصبی و مشکلات رفتاری منجر شود (جان‌آبادی، ۱۳۹۳). از آنجایی که فرزندان بیشترین تعامل را با والدین خود دارند، رفتار مناسب والدین با فرزندان سبب ایجاد اعتماد به نفس و سلامت روانی در آن‌ها می‌شود و برعکس تعاملات نامطلوب والدین-فرزندان بر ساختار شخصیتی فرد و سلامت روانی او اثر منفی می‌شود. آنچه بیش از ارتباط والدین با فرزندان در بروز مشکلات روانی آن‌ها اثر می‌گذارد، نحوه ادراک فرزندان از رفتار والدین با آن‌هاست. گاهی مواقع والدین خود را پذیرنده و صمیمی می‌دانند حال آنکه فرزندان والدین خود را اینگونه ارزیابی نمی‌کنند. ادراک رفتار والدینی در حقیقت به ادراک فرزند اثر گذاشته، آینده‌ی او را تحت تاثیر قرار داده و خطر آسیب‌پذیری را در دوران بلوغ در او تشدید می‌نماید (علمی، ۱۴۰۰). یکی از مهمترین شناخت‌های ناکارآمد در اضطراب اجتماعی، ترس از ارزیابی منفی است (رضایی‌پور و همکاران، ۱۳۹۸). ترس از ارزیابی منفی، به ترس و نگرانی فرد درباره‌ی ارزیابی‌های منفی دیگران اشاره می‌کند که اولین‌بار توسط واتسون و فرند[6] در سال ۱۹۶۹ به صورت نگرانی درباره ارزیابی‌های دیگران، آشفتگی مفرط نسبت به ارزیابی‌های منفی، پرهیز از موقعیت‌های ارزیابی و انتظار تجربه ارزیابی‌های منفی از سوی دیگران تعریف شده است (گانش، اتیلاکشمی، ماهاریشی و مایا[7]، ۲۰۱۵). اگر کودکان مبتلا به اختلال یادگیری، نتوانند با شرایط خود و محیط سازگار شوند، احساس عدم امنیت و ناکامی خواهند کرد که می‌تواند منجر به بروز رفتارهای ناسازگارانه و مشکلات روانشناختی نظیر افسردگی، اضطراب و استرس خواهند شد (کرک و همکاران[8]، ۲۰۱۵). با توجه به مطالب فوق و اهمیت رابطه

[1] Hallahan et. al.
[2] Social Adjustment
[3] Petretto and Masala
[4] Adjustmen
[5] Adli et. al.
[6] Watson & Friend
[7] Ganesh et. al.
[8] Kirk

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-17]

والدین و فرزندان و مشکلات کودکان مبتلا به اختلال یادگیری در سازگاری اجتماعی و از آنجا که تابحال پژوهشی که در آن هر دو متغیر ترس از ارزیابی منفی و ادراک رفتار والدینی را به عنوان پیش‌بینی کننده‌های سازگاری اجتماعی در این جامعه‌ی آماری مورد سنجش قرار داده باشد، وجود ندارد، لذا پژوهش حاضر به دنبال بررسی نقش ترس از ارزیابی منفی و ادراک رفتار والدینی در پیش‌بینی سازگاری اجتماعی کودکان با اختلال یادگیری می‌باشد.

روش‌شناسی

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی؛ از نظر روش گردآوری داده‌ها، توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه کودکان در مقطع سوم تا پنجم ابتدایی مبتلا به اختلال یادگیری شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ بود. از آنجا که در مطالعات همبستگی به ازای هر مولفه ۳۰ نمونه کافی است و این پژوهش شامل سه مولفه‌ی سازگاری اجتماعی، ترس از ارزیابی منفی و ادراک رفتار والدینی است، ۹۰ نفر برای تعداد اعضای نمونه کفایت می‌کند که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و پرسشنامه‌های پژوهش را تکمیل کردند. ابزار اندازه گیری در این پژوهش پرسشنامه‌های سازگاری اجتماعی دخانچی (۱۳۷۷)، ادراک رفتار والدینی پارکر و همکاران (۱۹۷۹) و ترس از ارزیابی منفی لیری (۱۹۸۳) بود.

پرسشنامه سازگاری اجتماعی دخانچی (DSCQ[1]): برای بررسی سازگاری اجتماعی از پرسشنامه ۳۷ سؤالی سازگاری استفاده شد این پرسشنامه توسط دخانچی در سال ۱۳۷۷ به منظور سنجش سازگاری اجتماعی کودکان ساخته شد و قابل استفاده قرار گرفت. آزمون به صورت گروهی نیز قابل اجرا است و محدودیت زمانی برای اجرا ندارد. این پرسشنامه چهارگزینه‌ای است (با گزینه‌های هیچوقت، به ندرت، گاهی اوقات و بیشتر اوقات). روش این آزمون به روش منطقی – محتوایی است به این صورت که ابتدا در تعریف سازگاری به توانایی کنار آمدن فرد با خویش، با اعضای خانواده، با همسالان (همکاری با آنها و قبول مسئولیت در خانه و مدرسه) اشاره شده است. سپس در هرکدام از حوزه‌ها سوالاتی را منطبق توانایی در آن حوزه خاص را می‌سنجد مطرح شده‌اند و سوالات مشابه وضعیت به کمک اساتید حذف و نهایتاً ۳۷ سؤال باقی ماند. سوالاتی که سازگاری را می‌سنجد شماره‌های (۲۲،۳۲،۳۵،۳۶،۳۷،۱،۳،۷،۱۵،۱۶،۲۰،۲۱) است، به گزینه‌های هیچوقت صفر، به ندرت نمره ۱ ،گاهی اوقات نمره ۲ و بیشتر اوقات نمره ۳ تعلق می‌گیرد و برعکس در سایر سوالات که ناسازگاری را می‌سنجد به گزینه‌های هیچوقت نمره ۳، به ندرت نمره ۲ ،گاهی اوقات نمره ۱ و بیشتر اوقات نمره صفر تعلق می‌گیرد. این مقیاس سطح سازگاری کودکان را در ۵ سطح خیلی پایین با نمره کمتر از ۵۲، پایین با نمره ۵۲ تا ۶۵، متوسط با نمره بین ۶۵ تا ۷۷، بالا با نمره ۷۷ تا ۹۰ و خیلی بالا با نمره بیشتر از ۹۰ می‌سنجد. در پژوهش کیارسی (۱۳۹۵)، جهت بررسی پایایی ابزارهای پژوهش ۷۰ نفر از والدین دانش آموزان مدرسه استثنایی به روش تصادفی ساده انتخاب و مقیاس سازگاری اجتماعی کودکان در اختیار آنها قرار گرفت که ۶۵ نفر از آنها مقیاس را تکمیل و به پژوهشگر تحویل دادند. سپس، برای تعیین پایایی آزمون از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که برای پرسشنامه سازگاری اجتماعی معادل ۰/۷۷ به دست آمد. همچنین در پژوهش محمودی، میرزمانی و ذبیحی (۱۳۹۷)، پایایی این پرسشنامه ۰/۸۱ به دست آمده است. همچنین روایی این پرسشنامه در هر دو پژوهش موردتایید بوده است.

مقیاس کوتاه ترس از ارزیابی منفی (BFNES[2]): مقیاس کوتاه ترس از ارزیابی منفی در سال ۱۹۸۳ توسط لیری[3] به منظور سنجش اضطراب ناشی از ارزیابی اجتماعی بر مبنای مقیاس ترس از ارزیابی منفی واتسون و فرند[4]، ۱۹۶۹ساخته شد. این مقیاس که دارای ۱۲ عبارت است، برای اندازه‌گیری ترس از ارزیابی منفی از سوی دیگران، به مثابه ملاک در تشخیص فوبیای اجتماعی و اختلال‌های دیگر و همچنین در بررسی رفتار اجتماعی به کار برده می‌شود .آزمودنی باید در یک طیف لیکرت ۵درجه‌ای (از اصلاً تا بسیار زیاد) میزان موافقت یا مخالفت خود با هریک از ماده‌های آن را مشخص کند، ۸ ماده این آزمون به صورت مثبت و ۴ ماده آن به صورت منفی بیان شده‌اند، که در زمان نمره‌گذاری باید امتیاز عبارات منفی را به صورت معکوس درآورد . به منظور هنجاریابی مقیاس کوتاه ترس از ارزیابی منفی این آزمون بر روی نمونه‌های مختلفی از دانشجویان اجرا شده است. ضریب

[1] Dokhanchi Social Competence Questionnaire (DSCQ)
[2] brief fear of negative evaluation scale
[3] Leary
[4] Watson & Friend

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-17]

همسانی درونی آزمون بین ۰/۹۴ تا ۰/۹۸ و ضریب پایایی حاصل از بازآزمایی در فاصله زمانی یک ماه بین ۰/۷۸ تا ۰/۹۴ گزارش شده است. شکری و همکاران (۱۳۸۷) در ایران ویژگی‌های روانسنجی فرم کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی را مورد بررسی قرار داده‌اند، بدین منظور آنها آزمون را بر روی ۳۲۵ دانش‌آموز دبیرستانی اجرا کردند. ضریب آلفای کرونباخ برای بررسی همسانی درونی برای پرسش‌های نمره‌گذاری شده مثبت ۰/۸۷ بدست آمد. همبستگی پرسش‌ها و کل پرسشنامه بین ۰/۵۰ تا ۰/۶۶ به دست آمده و حذف هیچ یک از پرسش‌ها افزایش پایایی را به دنبال نداشت. در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ محاسبه و ۰/۷۴ بدست آمد (سرداری، ۱۳۹۵).

پرسشنامه ادراک رفتار والدین (ارتباط والدینی) PBI[1]: این مقیاس دارای ۲۵ آیتم است که توسط پارکر، توپلینگ و براون (۱۹۷۹) ساخته شده است و به ارزیابی ادراک اشخاص از پدر و مادر خود در طول ۱۶ سال اولی زندگی‌شان می‌پردازد و دو بعد مهم و تاثیرگذار بر رابطه والدین و فرزندان را ارزیابی می‌کند. زیرمقیاس‌های آن: فرم پدر و مادر ۱. مراقبت و دلسوزی، ۲. حمایت افراطی والدین است. آنها معمولاً در کنار نوجوانان حضور دارند، با او گفتگو می‌کنند و او را می‌فهمند. نمرات مراقبت کم منعکس‌کننده والدینی است که سرد و طردکننده بوده‌اند بدون آنکه منشا اثر باشند و توجه کافی به فرزندانشان داشته باشند. نمرات بالا در بعد حفاظت بیش از حد منعکس‌کننده پدر و مادری است که کنترل‌کننده هستند و تصور می‌کنند فرزندشان یک نوزاد است و عامل وابستگی و کودک‌ماندگی فرزندشان هستند. نمرات پایین در بعد حفاظت بیش از حد منعکس‌کننده والدینی است که آزادی و استقلال را ترویج می‌کنند. آلفای کرونباخ بررسی اصلی برای بعد مراقبت ۰/۹۲-۰/۹۳ و برای بعد حفاظت ۸۷/۶۶-۰/۰ می‌باشد. روایی این پرسشنامه از طریق مصاحبه با ۶۵ آزمودنی و همبستگی بالای نمرات مصاحبه و نمرات آزمون ارزیابی شده است، آلفای کرونباخ برای مراقبت مادرانه ۰/۹۰ و برای مراقبت پدرانه ۰/۹۰ برای حمایت افراطی مادرانه ۰/۸۵ و برای حمایت افراطی پدرانه نیز ۰/۸۵ به دست آمد. در ایران نتایج اجرای این پرسشنامه توسط انوشه‌یی (۱۳۸۵) بر روی دانشجویان نمرات پایایی بازآزمایی (چهارهفته) مراقبت مادرانه را ۰/۸۳ و مراقبت پدرانه را ۰/۷۹ نشان داد. محاسبه پایایی بازآزمایی در بعد حمایت افراطی (کنترل) مادرانه ۰/۸۹ و حمایت افراطی پدرانه ۰/۹۳ به دست آمد (شایقیان و همکاران، ۱۳۹۰). همچنین لازم به ذکر است در این پژوهش به منظور سنجش پایایی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار این ضریب برای هر یک از متغیرها بالاتر از ۰/۷ به دست آمد که نشان از پایایی برای هر یک از ابزار داشت. تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده از اجرای پرسشنامه‌ها از طریق نرم افزار SPSS 23 در دو بخش توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و استنباطی (همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره) انجام پذیرفت.

یافته‌ها

در این بخش قبل از بررسی فرضیه ها، نرمال بودن توزیع داده ها با استفاده از آزمون چولگی-کشیدگی و آزمون کولموگروف-اسمیرنوف مورد بررسی قرار گرفت که نشان از نرمال بودن توزیع داده‌ها داشت. همچنین از طریق آزمون همبستگی، وجود همبستگی بین متغیرهای پژوهش در سطح ۰/۰۱ موردتایید قرار گرفت بدین معنا که با تغییر در هر دو مولفه ترس از ارزیابی منفی و ادراک رفتار والدینی، سازگاری اجتماعی تغییر می‌کند. در ادامه به بررسی فرضیه های پژوهش پرداخته می‌شود.

پس از بررسی مفروضات رگرسیون، رگرسیون خطی بر روی داده‌ها برازش داده می‌شود که نتایج آن در جدول زیر آمده است:

جدول ۱: خلاصه آزمون رگرسیون جهت بررسی رابطه بین سازگاری اجتماعی با ترس از ارزیابی منفی

متغیر پیش‌بین	ضریب همبستگی	مجذور ضریب همبستگی	همبستگی تعدیل شده
ترس از ارزیابی منفی	۰.۶۲۱	۰.۴۰۸	۰.۴۰۶

متغیر ملاک: سازگاری اجتماعی

[1] parental bonding instrument

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-17]

بر اساس اطلاعات جدول بالا، رابطه بین ترس از ارزیابی منفی و سازگاری اجتماعی برابر با ۰.۶۲۱ است؛ به عبارت دیگر، این متغیر تقریباً ۴۱ درصد از تغییرات مربوط به «سازگاری اجتماعی» را تبیین می‌کند (R۲=۰.۴۰۸). برون داد بعدی رایانه تحلیل ضرایب رگرسیون مدل را نشان می‌دهد:

جدول ۲: ضریب ترس از ارزیابی منفی در پیش‌بینی سازگاری اجتماعی

متغیر وارد شده در مدل	مدل	B	SE	(Beta)	T	سطح معناداری
	(عرض از مبدا)	۱.۶۶۶	۰.۱۶۲		۱۰.۲۸۹	۰.۰۰۰
ترس از ارزیابی منفی	ضریب متغیر	۰.۶۲۴	۰.۰۴۷	۰.۶۲۱	۱۳.۲۵۲	۰.۰۰۰

متغیر ملاک: سازگاری اجتماعی

نتایج جدول بالا حاکی از آن است که ترس از ارزیابی منفی پیش‌بینی‌کننده معنی‌دار سازگاری اجتماعی است. بنابراین، بر اساس داده‌های موجود در جدول، می‌توان معادله رگرسیون را به شرح زیر نوشت:

(ترس از ارزیابی منفی) ۰.۶۲۴+ ۱.۶۶۶ = سازگاری اجتماعی

در ادامه برای بررسی رابطه بین سازگاری اجتماعی و ادراک رفتار والدینی، پس از بررسی مفروضات رگرسیون، رگرسیون خطی بر روی داده‌ها برازش داده می‌شود که نتایج آن در جدول زیر آمده است:

جدول ۳: خلاصه آزمون رگرسیون جهت بررسی رابطه بین سازگاری اجتماعی و ادراک رفتار والدینی

متغیر پیش‌بین	ضریب همبستگی	مجذور ضریب همبستگی	همبستگی تعدیل شده
ادراک رفتار والدینی	۰.۶۹۱	۰.۴۸۰	۰.۴۷۸

متغیر ملاک: سازگاری اجتماعی

بر اساس اطلاعات جدول بالا، رابطه بین ادراک رفتار والدینی و سازگاری اجتماعی برابر با ۰.۶۹۱ است؛ به عبارت دیگر، این متغیر ۴۸ درصد از تغییرات مربوط به سازگاری اجتماعی را تبیین می‌کند (R۲=۰.۴۸). برون‌داد بعدی رایانه تحلیل ضرایب رگرسیون مدل را نشان می‌دهد.

جدول ۴: ضریب اهداف پیشرفت در پیش‌بینی سازگاری اجتماعی

متغیر وارد شده در مدل	مدل	B	SE	(Beta)	t	سطح معناداری
	(عرض از مبدا)	۱.۴۲۰	۰.۱۵۸		۸.۹۸۸	۰.۰۰۰
ادراک رفتار والدینی	ضریب متغیر	۰.۷۹۸	۰.۰۵۳	۰.۶۹۱	۱۵.۱۴۶	۰.۰۰۰

متغیر ملاک: سازگاری اجتماعی

نتایج جدول بالا حاکی از آن است که اهداف پیشرفت پیش‌بینی‌کننده معنی‌دار «سازگاری اجتماعی» است. بنابراین، بر اساس داده‌های موجود در جدول، می‌توان معادله رگرسیون را به شرح زیر نوشت:

(ادراک رفتار والدینی) ۰.۷۹۸+ ۱.۴۲۰ = سازگاری اجتماعی

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از پژوهش حاضر نشان داد که ترس از ارزیابی منفی و ادراک رفتار والدینی می‌تواند سازگاری اجتماعی کودکان مبتلا به اختلال یادگیری را پیش‌بینی کنند. در ادامه نتایج به دست آمده با توجه به مبانی نظری و پژوهشی موردبحث و بررسی قرار می‌گیرند. نتایج حاصل از این پژوهش با نتایج حاصل از پژوهش‌هایی همچون مومنی و همکاران، ۱۳۹۵؛ رضایی‌پور و همکاران، ۱۳۹۸ و گلدبرگ-یونی و همکاران[1]، ۲۰۱۵؛ در رابطه میان ترس از ارزیابی منفی و سازگاری اجتماعی؛ و نتایج حاصل از پژوهش‌هایی همچون مختارنژاد و زینالی، ۱۴۰۰؛ نوروزی و اسدی مجره، ۱۳۹۷ و کیم و همکاران[2]، ۲۰۱۷ در رابطه میان ادراک رفتار والدینی و سازگاری اجتماعی همسوست.

[1] Yoni et al
[2] Keim et. al.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-17]

در تبیین یافته‌ی حاصل از پژوهش مبنی بر رابطه میان ادراک رفتار والدینی و سازگاری اجتماعی، می‌توان گفت کودکان با اختلالات یادگیری به علت احساس تفاوتی که با دیگران دارند، اغلب قادر به ایجاد رابطه‌ی متقابل اجتماعی با همسالان و بزرگسالان نیستند و سازگاری عاطفی و اجتماعی آنها با مشکل روبروست (ذبیح‌قاسمی و همکاران، ۱۳۹۸). برقراری روابط صمیمانه‌تر با کودکان به رشد بهتر و سازگارتر آنان کمک می‌کند. ایجاد ارتباط میان اعضای خانواده به صورت تعاملات عاطفی، گفتگو و سعی در افزایش آن می‌تواند محیطی هماهنگ و آرامبخش برای کودکان فراهم آورد و در نهایت به سازگاری و آرامش خاطر آنها کمک کند (دهقان و رسولی، ۲۰۱۵). کودکی که از رفتار والدین خود، ادراکی مطلوب دارد، بدین معنا که مراقبانی دارای ثبات و اعتماد دارد که یک پایگاه امن و تسهیل رشدی طبیعی برایش فراهم آورده‌اند، پذیرش بیشتری نسبت به والدین داشته، تعامل سالم‌تر و بی‌دردسرتری با آن‌ها دارد و در نتیجه تعارض‌های کمتری میان آن‌ها به وجود می‌آید اما از طرف دیگر، کودکی که ادراکش از رفتار والدینش، سراسر اضطراب با زیربنایی از ترس از دست دادن است، همواره در رابطه با والدینش ترس از آسیب داشته و تعارض‌های زیادی را تجربه می‌کند. در نتیجه در سازگاری با محیط نیز دچار مشکل خواهد بود.

در تبیین یافته‌ی حاصل از پژوهش مبنی بر رابطه میان ترس از ارزیابی منفی و سازگاری اجتماعی، می‌توان گفت افراد با ویژگی ترس از ارزیابی منفی یا تصور درستی از توانش‌های ذهنی و شخصی خود نداشته و یا توانایی‌های خود را منفی ارزیابی می‌کنند. این نوع افراد، نقص‌های رفتاری جزئی خود را برجسته کرده و یک حالت بیش‌حساسیتی نسبت به توانایی‌های خود دارند. با چنین سوگیری، با قرار گرفتن در موقعیت‌های اجتماعی، توان برقراری ارتباط با دیگران، گوش دادن فعال و روابط همدلانه با دیگران را نخواهند داشت که نتیجه‌ی آن کناره‌گیری از موقعیت‌های اجتماعی و بالطبع نقص در عملکرد و سازگاری اجتماعی خواهد بود (مومنی و همکاران، ۱۳۹۵). کودکی که دارای ترس از ارزیابی منفی باشد، در تعاملات خود با دیگران، همواره دچار اضطراب خواهد بود. احساس نگرانی شدید و ترس از قضاوت منفی دیگران، تعاملات کودکان با دیگران را دستخوش آسیب می‌کند و تعاملشان را به یک تعامل ناراحت‌کننده و پرتنش تبدیل خواهد کرد. هرچه ترس از ارزیابی منفی در کودکان بیشتر باشد، احساسات و هیجانات منفی در تعامل با دیگران بیشتر احساس شده لذا سازگاری اجتماعی کمتری از خود نشان خواهند داد.

هر پژوهش محدودیت‌هایی با خود به همراه دارد و این پژوهش از آن مستثنی نیست، محدودیت‌هایی از جمله نوع ابزار اندازه‌گیری که محدود به پرسشنامه‌ها شده و از سایر ابزارها استفاده نشده است و نمونه‌های شرکت‌کننده در پژوهش که صرفا تعدادی از دانش‌آموزان مبتلا به اختلال یادگیری در شهر تهران بوده‌اند. از آنجا که سازگاری اجتماعی اشاره به راهبردهایی دارد که افراد برای اداره کردن موقعیت‌های استرس‌زای زندگی و اجتماعی با کار می‌برند، برخورداری از آن بالاخص برای کودکان مبتلا به اختلال یادگیری که با بحران‌های بسیاری در زمینه‌ی تحصیلی و زندگی دست و پنجه نرم می‌کنند، می‌تواند تاثیرات مثبتی داشته باشد. با توجه به برجسته بودن نقش سازگاری اجتماعی در ارتباطات حال و آینده‌ی کودکان مبتلا به اختلال یادگیری، به نظر می‌رسد برنامه‌هایی از قبیل سخنرانی، جلسات آموزشی و درمانی در راستای کاهش ترس از ارزیابی منفی و بهبود ادراک رفتار والدینی اثرات مطلبوی داشته باشد.

منابع

بنیسی، پریناز .(۱۳۹۸). اثربخشی آموزش راهبردهای خودتنظیمی بر تاب‌آوری و سازگاری دانش‌آموزان با اختلال یادگیری، توانمندسازی کودکان استثنایی، ۱۰ (۱): ۱۱۵-۱۰۷

بیابانگرد، اسماعیل .(۱۳۹۰). روانشناسی نوجوانان. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی

جان‌آبادی، محمد .(۱۳۹۳). بررسی ارتباط پیوند والدینی و تجربه کودک‌آزاری با طرحواره ناسازگار اولیه در بین زندانیان شهرستان زاهدان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، روانشناسی عمومی، دانشگاه سیستان و بلوچستان.

ذبیح‌قاسمی، مریم؛ طهرانی‌زاده، مریم و مردوخی، محمدسعید .(۱۳۹۸). اثربخشی قصه‌درمانی بر سازگاری اجتماعی و احساس تنهایی کودکان معلول جسمی حرکتی، کودکان استثنایی، ۲: ۵-۱۶

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-17]

رضایی‌پور، فهیمه؛ جباری‌فر، تقی و برزگر بفرویی، کاظم .(۱۳۹۸). بررسی مقایسه‌ای ابعاد دلبستگی، ترس از ارزیابی منفی، سازگاری اجتماعی و تحصیلی بر اساس پیشرفت تحصیلی در دانشجویان با آسیب بینایی، روانشناسی افراد استثنائی، دانشگاه علامه طباطبائی، ۹(۳۵)

زری‌مقدم، زهرا؛ داودی، حسین؛ غفاری، خلیل و جمیلیان، حمیدرضا .(۱۳۹۸). اثربخشی آموزش خودمراقبتی روانی بر سلامت روان و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان، دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ۶۲(۶۰)

سرداری، آزاده .(۱۳۹۵). رابطه تفکر انتقادی، تمایزیافتگی و ترس از ارزیابی منفی با سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دوره‌ی دوم متوسطه شهرستان قصرشیرین. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی

شایقیان، زینب؛ وفایی، ماریا آگیلار؛ رسول‌زاده طباطبائی، کاظم .(۱۳۹۰). بررسی طرحواره‌ها و پیوند والدینی در دختران نوجوان با وزن طبیعی، چاق و یا دارای علائم بی‌اشتهایی عصبی، پژوهنده (مجله پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی)، ۱۶(۱): ۳۰-۳۸.

علمی، معصومه .(۱۴۰۰). رابطه ادراک رفتار والدین و ترس از ارزیابی منفی با تعارض والد-فرزند. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

قیصری‌گودرزی، سارا؛ قدم‌پور، عزت‌اله؛ قربانی، مریم و پادروند، حافظ .(۱۳۹۹). اثربخشی آموزش مثبت اندیشی به شیوه گروهی بر سازگاری اجتماعی و کاهش حساسیت بین فردی دانش آموزان دارای اختلال ریاضی، توانمندسازی کودکان استثنایی، ۲(۳۳): ۳۷-۴۴

مختارنژاد، سارا و زینالی، علی .(۱۴۰۰). نقش همدلی عاطفی، ارتباط خانوادگی و مهارت‌های ارتباطی والدین در سازگاری اجتماعی نابینایان، تعلیم و تربیت استثنائی، ۲۱(۳)

معتمدی، فرزانه؛ به‌پژوه، احمد؛ شکوهی‌یکتا، محسن؛ افروز، غلامعلی و غباری‌بناب، باقر .(۱۴۰۰). اثربخشی آموزش هوش هیجانی بر مولفه‌های سازگاری اجتماعی دختران نوجوان تک والدی با مشکلات هیجانی و رفتاری، دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی، ۲۲ (۱): ۹۲-۷۹

مومنی، خدامراد؛ کرمی، جهانگیر و سرداری، آزاده .(۱۳۹۵). رابطه تفکر انتقادی، تمایزیافتگی و ترس از ارزیابی منفی با سازگاری اجتماعی در دانش‌آموزان، پژوهش‌های روانشناسی اجتماعی، ۶(۲۲)

نریمانی، محمد؛ پرزور، پرویز و بشرپور، سجاد .(۱۳۹۴). مقایسه‌ی حساسیت بین‌فردی و تعادل عاطفی در دانش‌آموزان با و بدون اختلال یادگیری خاص، ناتوانی‌های یادگیری، ۵ (۱): ۱۴۱-۱۲۵

نوروزی، ویدا؛ اسدی مجره، سامره .(۱۳۹۷). نقش بهزیستی روانشناختی والدین و تعاملات والد-فرزند در تبیین سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان نوجوان، روانشناسی معاصر، ۱۳(۲)

Adli, M., Haidari, H., Zarei, E., & Sadeghifard, M. (2013). Relationship between emotional and social adjustment with marital satisfaction. Journal of Life Science and Biomedicine, 3(2): 118-122

Dehghan, M., Rasooli, A. (2015). The role of parent-child conflict and attributional styles in prediction of social adjustment in adolescent girls. Journal of Health Breeze, 4(3), 21-27

Ganesh, K. J., Athilakshmi, R., Maharishi, R., & Maya, R. (2015). Relationship between fear of negative evaluation and anxiety. The International Journal of Indian Psychology, 3 (1): 47-80.

Hallahan, D. P, Kauffman, J. M, & Pullen, P. C. (2018). Exceptional learners: an introduction to special education (14th Ed). Published by Pearson Education, Inc

Keim MC, Lehmann V, Shultz EL, Winning AM, Rausch JR, Barrera M, et al. Parent–Child Communication and Adjustment Among Children With Advanced and Non-Advanced Cancer in the First Year Following Diagnosis or Relapse. Journal of pediatric psychology. 2017;42(8):871-81

Kirk, S., Gallagher, G. & Coleman, M.R. (2015). Educating exceptional children (14th Ed). Cengage Learning Printed in the United States of America

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-17]

Petretto, D. R., & Masala, C. (2017). Dyslexia and Specific Learning Disorders: New International Diagnostic Criteria. Journal of Childhood & Developmental Disorders, 3(4), 1-6.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-17]

Prediction of Social Adjustment Based on Fear of Negative Evaluation And Perception of Parents' Behavior in Children with Learning Disabilities

Sara Momeni[1], Raheleh Ghasemijoo[2], Zainab Behbahani[3], Mostafa Tabrizi[4]

Abstract

The purpose of this research is to predict social adjustment based on fear of negative evaluation and perception of parents' behavior in children with learning disabilities. The statistical population of this study included all children from the third to fifth grades with learning disabilities in Tehran in the academic year 1402-1401, and 90 of them were selected by available sampling method. The measurement tools in this research were social adjustment questionnaires by Dekhanchi (1377), perception of parental behavior by Parker et al. (1979) and fear of negative evaluation by Leary (1983), which had acceptable validity and reliability. In order to analyze the data, inferential statistics of Pearson's correlation coefficient and multivariate regression were used using SPSS-23 software. The results showed that between social adaptation and fear of negative evaluation; And there is a relationship between social adjustment and the perception of parents' behavior in children with learning disabilities. Also, the results of statistical analysis indicated that fear of negative evaluation and perception of parents' behavior are predictors of social adaptation of children with learning disabilities.

Keywords: Social Adaptation, Fear of Negative Evaluation, Perception of Parents' Behavior

1- Master of Educational Psychology, Islamshahr Branch, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Islamic Azad University, Islamshahr, Iran (corresponding author) mrs.saramomeni145@gmail.com

2- Master's degree in Educational Psychology, Garmsar Branch, Faculty of Psychology, Garmsar, Semnan, Iran r.ghasemijoo@gmail.com

3- Master's student in Educational Psychology, Faculty of Humanities, Shahid Rajaee University, Tehran, Iran zjb13601360@gmail.com

4- Assistant Professor of Allameh Tabatabai University of Tehran dr.mostafatabrizi@yahoo.com

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-17]